

Llegir en cas d'incendi

Art Cinema Diaris Escena Infantil-Juvenil La maleta Llibres Música Personatges Sèries TV

Sebastià Bennasar, autor d' 'El país dels crepuscles' i 'Nocturn de Sant Felip Neri'

Sebastià Bennasar (Palma de Mallorca, 1976) és un escriptor tan prolífic com hiperactiu. Qui el coneix sap que no s'està mai quiet: columnista, crític, poeta, novel·lista, docent d'escriptura, doctorand i, sobretot, devorador de llibres. *El país dels crepuscles* (Alrevés Editorial) i *Nocturn de Sant Felip Neri* (Meteora) són les dues darreres obres que ha publicat. La primera, novel·la negra amb essència *tarantiniana*, explica la investigació que ha de dur a terme l'inspector Jaume Fuster a la Vall de Boí, on estan apareixent una sèrie de cadàvers assassinats de forma cruel i sanguinària. A la segona, en canvi, una obra de profunda sensibilitat i simbolisme, Bennasar explica la trobada entre una noia cega pertanyent a una antiga nissaga de l'aristocràcia barcelonina i un músic de carrer que va viure en primera persona la guerra dels Balcans.

Bennasar, un autor prolífic, hiperactiu i indignat / Foto: Meteora

“Barcelona s’ha vulgaritzat i està començant a ser inhòspita per als barcelonins”

Manel Haro. Barcelona

Vostè sempre ha estat un gran defensor de la pluralitat geogràfica de la narrativa catalana. Ha situat la trama d'*El país dels crepuscles* a la Vall de Boí i la de *Nocturn de Sant Felip Neri* a Barcelona. Ningú no li pot negar que és una persona coherent!

No sé si és una qüestió de coherència o no. A mi em venia molt de gust fer una novel·la negra als Pirineus, perquè jo som mallorquí i alguna vall encara té molt d'insularitat, està envoltada per tots els costats de muntanyes, hi ha un aïllament i ara comença l'esclat del turisme. Esperem que la cosa no acabi com a Mallorca. I pel que fa al *Nocturn*, aquesta història havia de ser barcelonina, però en realitat la majoria d'accions passen a una plaça, que no deixa de ser també com una illa dins d'una gran ciutat.

Tenint en compte que els crims als pobles de muntanya són absolutament atractius per a la literatura, perquè la majoria de novel·les negres se situen a les ciutats?

És conseqüència de la tradició. La novel·la negra és urbana perquè neix quan s'acaba la conquesta de l'Oest i aleshores la ciutat passa a ser l'escenari on es desenvolupen les grans aventures. A una ciutat hi conviuen tots els estaments socials, hi havia els enfrontaments, i és més lògic –per la seva densitat de població– que hi visquin més criminals. Proveu d'agafar el metro i interrogar-vos sobre els passatgers del vostre vagó.

No sé si és millor no fer-ho...

No tots són bones persones. Qui no ens diu que dins aquest anonimats no estam compartint el compartiment amb un maltractador o amb un pederasta, o amb un assassí? (els carteristes ja no els compto, van inclosos amb el preu de la T-10). Però alguna cosa està canviant i ara la novel·la negra ha arribat a la totalitat del territori, com a mínim als Països Catalans. El que no sé és si com a conseqüència d'una normalitat en els escenaris i una recuperació de la nostra tradició pròpia (pensem en els nombrosos crims rurals dels nostres escriptors) o pel fet que estam tan malament que la delinqüència ha arribat a tot arreu...

Llegint *El país dels crepuscles*, ha estat impossible no recordar altres crims de muntanya, com els de Tor i Fago i, inevitablement, un pensa en els llibres de Carles Porta. Parla d'un contrabandista, en un moment donat esmenta un alcalde... No em dirà que no hi ha una picada d'ullet a Porta?

Hi ha picades d'ullet a molta gent... En Carles Porta és un dels millors escriptors que tenim, i sobretot un dels millors periodistes. Però ens ha ensenyat que es pot fer *non fiction novel* sense haver de ser americà. De totes maneres, hi ha més connexions al llibre amb l'Albert Villaró, a banda dels homenatges explícits a l'Agustí Vehí i al Jordi de Manuel i és clar, al Jaume Fuster.

A les comunitats més petites és més fàcil passar a la barbàrie que a les ciutats o és que als pobles es fa més soroll?

En castellà diuen allò de que “el roce hace el cariño”, però si ens fixem amb les estadístiques de divorcis i separacions aquests augmenten de forma exponencial just després de les festes de Nadal i el mes de setembre, just després de les vacances d'estiu, que és quan la gent ha passat més estona plegats. Jo no crec que als pobles se sigui més bàrbar, al contrari. Només que en una comunitat petita els assassinats agafen més protagonisme perquè la sospita es reparteix entre menys gent.

És innegable que a *El país dels crepuscles* el lector passa fred, tant per la criminalitat com per l'ambient hivernal que viuen els personatges. Creu que el boom escandinau post Larsson ha fet que els lectors ens sentim més atrets per les baixes temperatures al gènere negre?

Bé, el que jo volia demostrar és que no cal tenir una dièresi damunt la a per fer novel·la negra amb neu. Stieg Larsson ha estat important perquè ha aportat lectors al gènere negre. La seva trilogia està sobredimensionada en extensió i en importància, en general és bastant mediocre i ho hauria pogut resoldre tot molt millor amb dues mil pàgines menys. I ha estat terrible perquè ens ha aportat una allau de nòrdics que en general no ens diuen res. De tots aquests només salvaria l'Arnaldur Indridason i l'Asa Larson, i també en Jo Nesbo.

Caram, ho té clar!

La resta no valen res i la més llegida, Camilla Lackberg, és senzillament horrible, fa novel·la rosa amb crims. En general ens sentim atrets per les baixes temperatures forànies perquè tenim, com a país, un gran problema que s'anomena autoodi. No ens creiem que els nostres escriptors són molt millors que aquests que ens volen imposar de fora perquè els editors van com a bojos buscant un nou Larson que els ajudi a quadrar els comptes de resultats. Serem un país normal quan els nostres editors vagin a Frankfurt a vendre i quan els usuaris del metro d'Estocolm es passegin amb la traducció dels nostres autors de novel·la negra...

Per cert, em pot dir quines altres novel·les aporten aquesta 'fredor' a la narrativa negra catalana?

Home, jo recomanaria sense cap mena de dubte les novel·les de l'Albert Villaró, *Obaga* i sobretot *Blau de Prússia*, que em sembla un llibre extraordinari. Villaró es un dels nostres grans escriptors, no només de gènere negre, sinó en general, un bon tipus que viu a Andorra i que escriu de forma meravellosa. I es passa prou fred als seus llibres. I també destacaria el bon moment de novel·les ambientades “a comarques”, com en diuen. El cas més paradigmàtic és el del malaguanyat Agustí Vehí...

No sé si li hauran dit, però a la novel·la no s'està de ser una mica Tarantino... hi ha violència a dojo!

A mi m'agrada aquesta plasmació de la violència, perquè vivim en un món on sembla que això s'ha banalitzat. Però si contemplem amb deteniment les pintures romàniques i si llegim els texts medievals, especialment les cròniques dels reis, veurem que la violència a l'Edat Mitjana estava a l'ordre del dia. Era una cosa natural. I jo necessitava poder recrear aquesta violència per alertar-nos d'una cosa: estam vivint en un moment de pèrdua de valors en tots els sentits, i la violència ja no ens sorprèn. Ens posem més nerviosos quan hi ha canalla petita i apareix una escena de sexe a la televisió que quan ens donen trenta morts quasi en directe pel telenotícies mentre mengem les postres... Tarantino també usa la violència amb aquesta finalitat, fent un crit d'atenció.

Alrevés Editores

En canvi, a *Nocturn de Sant Felip Neri* canvia de registre de forma radical i configura una història més personal, més humana i més plena de simbolisme. On se sent més còmode Sebastià Bennasar?

Jo em sento còmode amb tots els registres. Cada història et demana una manera de ser contada. La novel·la negra, això és cert, té més regles, i en aquesta he estat més lliure. També és la novel·la on m'he estat més temps, la història ha conviscut amb mi prop de set anys, en els quals he escrit moltes altres coses, però sempre anava investigant, fins al moment de la redacció. Em sento molt còmode amb tots els llibres, però d'aquest n'estic especialment content.

***Nocturn de Sant Felip Neri* és una novel·la amb Història en majúscules i amb petites però importants històries humanes. Suposo que poques places a Barcelona exemplifiquen tan a la perfecció aquesta unió...**

Jo crec que la plaça té uns elements essencials: en primer lloc que és un espai reconstruït i per tant nou, però que a la vegada és vell i al mig de la ciutat vella. Que els edificis serveixen la marca de la Guerra, però també una història molt més antiga. Hi ha pocs llocs així: la plaça del Pedró al Raval, o la plaça del Diamant a Gràcia (tot i que jo m'estimo molt més la plaça de la Vil·la) són llocs on es poden trobar microcosmos molt marcats, com a Sant Felip Neri. I al final hem de pensar que la Història no és res sense els humans que en som els seus protagonistes.

Nocturn de Sant Felip Neri també parla d'una nissaga de Barcelona que està a punt d'extingir-se, un tema que ha seduït a altres autors catalans al llarg del segle XX. Per què creu que les nissagues a la literatura ens resulten tan atractives?

Crec que les nissagues ens fascinen una mica a tots perquè tots volem saber d'on venim, per això ens fascinen les històries dels parents quan ens les expliquen per Nadal, un any i un altre. Ara bé, el tema de la nissaga que s'extingeix no és només nostrat. Cal pensar en Lampedusa i *El guepard*, per exemple, o en Giorgio Bassani i *El jardí dels Fizzi Contini*, dins de la seva monumental La novel·la de Ferrara... i evidentment, tot el que estam fent en el present és un reflex directe del passat i de l'atzar, començant per la probabilitat infinitesimal de la nostra existència, la de cada individu.

Té la sensació de què Barcelona, després d'haver lluitat tant en el passat i haver aconseguit convertir-se en la gran ciutat que diverses generacions han construït, ara pateix cert estancament? Dit d'una altra manera, creu que està perdent la seva personalitat?

Barcelona s'està lloretitzant. Hi ve la púrria de tota Europa a pixar-se a les cantonades del barri gòtic i a proclamar que les paelles de paellador que han menjat a les Rambles són el millor que han provat en tota la seva vida. Barcelona s'ha vulgaritzat i està començant a ser inhòspita per als barcelonins. I també ha creat i mantingut *ghettos* per a col·lectius més desfavorits, com havia fet sempre. Barcelona no té essència de ciutat perquè els seus governants l'han venuda al millor postor. Però pot refer-se i pot guarir-se. Ara, cal voluntat i decisió. Cal treure paelladors, turistes sense samarreta, barrets de mexicans i cases de menjar ràpid. I recuperar la ciutat de la cultura, servir els restaurants tradicionals i mantenir els cafès i les llibreries. I apostar pel turisme de qualitat i no per tots aquests descervellats que es passen amb una polla de plàstic al cap.

La guerra de Sarajevo té una presència molt destacada a Nocturn de Sant Felip Neri. Per què va triar aquest conflicte?

Vaig triar-lo perquè el conflicte dels Balcans em va agafar en plena adolescència en el seu inici i començant a treballar a mitjans de comunicació al seu final. I perquè vaig poder conèixer alguns refugiats bosníacs a Mallorca. Barcelona va ser una de les ciutats que més es va bolcar en ajudar a Sarajevo durant el setge i encara queden algunes associacions i entitats de relació entre els dos territoris. Però supòs que Sarajevo va significar, d'alguna manera, el sentiment d'impotència com a europeu

jove, i la visualització i cristal·lització que el món estava molt malament. Nosaltres fèiem les olimpíades i a dues hores d'avió la gent moria quan volia aconseguir aigua o pa, en una Europa que havia promès que havia après la lliçó i que mai més tornaria a haver-hi una guerra al seu territori.

Uff...

Bé, només cal recordar aquesta, les de Txetxènia, les de Georgia... i els Balcans em fascinen pel que tenen de punt de cruïlla de civilitzacions, l'imperi otomà, la nova Barcelona, l'imperi austro-hongarès, la república de Ragusa, les guerres balcàniques, la recuperació de Grècia. És un lloc on s'ha dirimit la nostra civilització i no ens hem assabentat. El desconeixem massa.

Franz és un violinista captaire que toca a la plaça de Sant Felip Neri i que té una història al darrere que la Clara, una noia cega, vol conèixer. Creu que aquesta curiositat per les persones que demostra la Clara està desapareixent?

Estic convençut que no, el que passa és que la tenim mal enfocada. A la gent li importen més els saraus de determinats pseudopersonatges que omplen determinades revistes i programes de televisió, que no el seu veí o la gent que té a prop. La televisió pot ser una eina meravellosa, però haurien de desaparèixer bastants canals i en general el 80% dels programes de la graella.

Un percentatge molt alt...

Els mitjans de comunicació, en general, i amb totes les honroses excepcions que calgui, s'han oblidat del seu principal pilar, el de formar, s'han quedat en un 20% d'informació i un 80% d'entreteniment. La pota de la formació l'han oblidada o l'han relegada a programes a hores infames. Quan veurem en prime-time un programa de llibres, com varen tenir a França amb el de Bernard Pivot? I és clar, la curiositat és el que ens fa ser humans, i cal tenir molta curiositat perquè això ens fa plantejar-nos interrogants i d'aquí arribar a qüestionar-nos el món actual com és. Sense curiositat no existirien les naus espacials, el capità Custeau o l'Ada Colau i la plataforma dels afectats per la hipoteca. Sense curiositat una persona només vegeta damunt la terra. Som humans per la nostra voluntat de coneixement.

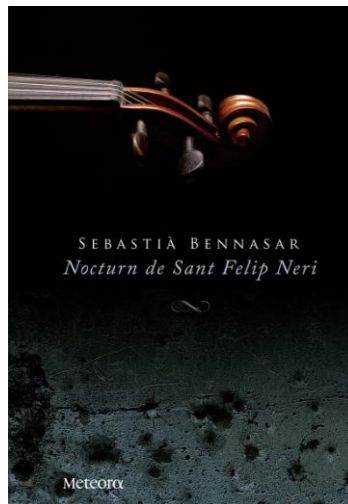
En aquesta novel·la no ha pogut estar-se de retre un homenatge al món del llibre, l'art i la cultura. Hi ha un cert punt de nostàlgia?

Per descomptat. Hi ha la nostàlgia d'un món en el qual la cultura tenia un valor, un pes específic. Jo ara visc a Portugal. Una de les primeres coses que es feren després de la revolució dels clavells va ser enviar les persones cultes a fer aules d'alfabetització als terrenys rurals. És el que feren moltes de vegades els obrers als ateneus populars, sovint liderats pels anarquistes. Però ara sembla que les classes populars han renunciat al coneixement, a la cultura. I a la vegada les universitats han davallat el seu nivell d'exigència i han vulgaritzat els títols universitaris, perquè el que interessa és que hi

hagi molta gent matriculada que pagui les taxes, i en canvi pocs bons estudiants. I això ha passat en els darrers deu anys.

Sí, la universitat no és el que era...

En paral·lel, la indústria del llibre ha patit sotracs importants: descensos en el nivell de vendes, l'entrada de noves maneres de llegir –i fins i tot d'escriure- com per exemple internet, simplificació del text... I els governants se n'han aprofitat reduint dràsticament el paper de les humanitats als plans d'ensenyament i potenciant les ciències, amb una finalitat molt clara: els interessa molt més tenir homes i dones capaços de fer coses que no homes i dones capaços d'imaginar. Per això és clau la lectura, perquè estimula la capacitat d'imaginar. I per això els fa por, perquè igual imaginam un món sense governants mediocres, un món més just i més lliure. I això els terroritza.

Meteora